

PRINCÍP ZMLUVY

Jediná a výlučná cesta – ako to v praxi urobiť? – pojmy „zmluva“ a „spravodlivosť“ – oko za oko, zub za zub, život za život – vyvážená zmluva – starozákonná zmluva – zmluva osobná – Nová zmluva – akt prijatia Zmluvy – život za život – nepatrite sebe – svätokrádež

V liste Korint'anom Pavol píše zaujímavé slová:

„Bratia, pripomínam vám evanjelium, ktoré som vám hlásal a vy ste ho prijali, zotrúvate v ňom ² a prostredníctvom neho dosahujete spásu, ak sa ho držíte tak, ako som vám ho hlásal, ibaže by ste boli nadarmo uverili.“ (1 Kor 15,1n)

Všimli ste si? Pavol hovorí, že:

- Spása sa dosahuje skrze evanjelium
- tým, že sa ho držíme a zotrúvame v ňom
- a ak to nerobíme, uverili sme nadarmo – inými slovami: žiadna náhrada za Evanjelium, či iná cesta k spásu mimo neho nejstuje.

A pretože Pavol sa zjavne chystá niečo o tomto Evanjeliu Korint'anom povedať, horíme nedočkavosťou, čo presne bude tá „zázračná formulka“, ktorej ak sa budeme držať, sme spasení! Čo teda presne Pavol hovorí?

³ *Odovzdal som vám predovšetkým to, čo som aj ja prijal: že Kristus zomrel za naše hriechy podľa Písma; ⁴ že bol pochovaný a že bol tretieho dňa vzkriesený podľa Písma, ⁵ že sa zjavil Kéfasovi a potom Dvanástim. ⁶ Potom sa zjavil viac ako päťsto bratom naraz; väčšina z nich žije doteraz, niektorí už zosnuli. ⁷ Potom sa zjavil Jakubovi a potom všetkým apoštolom ⁸ a poslednému zo všetkých, ako nedochôdcaťu, zjavil sa aj mne. ... ¹¹ Teda či už ja alebo oni takto hlásame a vy ste tak uverili. (1 Kor 15,3–8.11).*

A... dost! Čo vlastne Pavol v tomto súhrne Evanjelia povedal? Vlastne len dve veci:

- Že Ježiš za nás zomrel, bol pochovaný, ale na tretí deň vzkriesený
- a že táto zvesť je spoľahlivá a istá, pretože ju dosvedčujú rádovo stovky očitých svedkov, vrátane Pavla.

Ani slovom sa nezmienil o tom, ako sa v praxi tohto Evanjelia „držať“ a „zotrúvať“ v ňom“.

V tejto chvíli máme dve možnosti:

a) Spolu s bratmi protestantmi uveriť, že na spásu stačí uveriť tejto zvesti, prijať ju ako pravdivú – a tým samým aktom sme spasení a ospravodlivení. V tom prípade by sme ale odporovali celému Písmu, ktoré hovorí, že sama viera nestačí, ale musí byť doprevádzaná skutkami – v ktorých teda zjavne spočíva ono „držanie sa“ a „zotrúvanie“ v Evanjeliu.

b) Pripustiť, že pre Pavla je zvyšok odpovede na našu otázku tak jasný a samozrejмый, že ho ani nenapadne sa o tom nejako rozpisovať. Jednoducho je presvedčený, že ak odovzdá túto informáciu, všetkým bude jasné, ako s ňou naložiť.

Čo teda mohlo byť pre Pavla (a ním „vyškolených“ kresťanov) tak jasné a zjavné?

Ak sa pozrieme do Biblie, zistíme, že sa v Starom zákone nachádzajú dve veľmi kľúčové a zásadné pojmy: ZMLUVA a SPRAVODLIVOSŤ. A osobne si myslím, že práve oni nás môžu priviesť k tej samozrejmej Pavlovej odpovedi.

Začnime spravodlivosťou. Je ako váhy, ktoré sú vyvážené, pretože na každej miske je rovnaká hmotnosť. Koľko je toho vľavo, toľko je toho vpravo. Biblia o tom hovorí: „...dáš život za život, ²⁴ oko za oko, zub za zub, ruku za ruku, nohu za nohu, ²⁵ popáleninu za popáleninu, ranu za ranu, hrču za hrču.“ (Ex 21,23–25). Koľko dostanem, toľko musím aj dať.

Erich Fromm nazýva tento postoj spravodlivosti „slušnosťou“: „Byť slušným znamená nerobiť podvody a triky pri výmene tovaru a služieb alebo pri výmene citov. „Dávam ti toľko, koľko ty dávaš mne“ platí práve tak pre hmotne veci ako aj v láske a je to vládnuce etické pravidlo v kapitalistickej spoločnosti.“ Hľadiac na Starý zákon sa dá povedať, že veľmi dobre charakterizuje práve jeho ideu spravodlivosti.

Spravodlivosť je základom zmluvy. Dobrá zmluva je spravodlivá. Nielen v tom zmysle, že obe strany poctivo dodržia to, čo sľúbili. Je spravodlivá v zmysle jej vyváženosti: obe strany dostanú to, čo chcú a pre obe strany je zmluva výhodná. Znakom spravodlivej zmluvy je to, že obe strany sa po jej uzatvorení cítia ako víťazi vyjednávania. Táto idea vyváženosti je zjavná aj v textoch Biblie, napríklad: „³⁵ Nedopustíte sa nespravodlivosti na súde, pri meraní, pri váhe a pri dutoch mierach! ³⁶ Majte správne váhy, správne závažia, správnu efu a správny hml!“ (Lv 19,35n). „Správne“ – v pôvodine je použité slovo *cedek*, ktoré znamená „spravodlivý“. Vyváženosť je spravodlivosť, nevyváženosť je nespravodlivosť. Obojstranne vyvážená zmluva je spravodlivá, nevyvážená zmluva je nespravodlivá.

V prípade obchodu to znamená, že kúpený tovar nám stojí za peniaze, za ktoré sme ho kúpili – a predávajúcemu tie peniaze stoja za to, aby nám tovar predal. On má z predaja zisk, ktorý by bez nás nemal. My máme z tovaru úžitok, ktorý by sme (a ani samotný tovar) zase bez obchodníka nemali. Vyrovnanosť a spokojnosť na oboch stranách!

Takto funguje aj zmluva, uzatvorená Mojžišom medzi Bohom a Izraelom:

- IZRAEL užíva krajinu – a na oplátku platí Bohu nájomné (desiatok, prvotina – resp., lepšie povedané, z toho, čo stále patrí Bohu, si berie na základe zmluvy 90% a zvyšok ponecháva vo vlastníctve Boha), rešpektuje sobotu (znova: zo siedmich dní,

ktoré všetky patria Bohu, si berie na základe zmluvy šesť a siedmy ponecháva vo výlučnom vlastníctve Boha), dodržiava pravidlá užívania krajiny (Zákon) a rešpektuje Boha ako svojho Pána a „Nájomcu“ (bohoslužba, kult, klaňanie sa).

- BOH z tejto zmluve... nemá nič. V tomto je táto zmluva nevyrovnaná – v prospech ľudí! Je to dar lásky Boha Izraelu. Ak by sme však prirovnali túto zmluvu k iným, podobným zmluvám (napr. nájomným), potom by sme mohli povedať, že z formálneho hľadiska Boh zo strany Izraelitov dostáva všetko, na čo má zvyčajne prenajímateľ nárok.

Čo však, ak sa zmluva týka osôb?

Jednou takouto zmluvou je napríklad manželstvo. Biblia vníma aj manželstvo ako obojstranne *spravodlivú*, čiže vyrovnanú zmluvu:

- V prvom rade je to muž, ktorý sa daruje svojej manželke: „*Preto muž opustí svojho otca i svoju matku a pripíše sa svojej manželke a budú jedným telom.*“ (Gn 2,24). Vo svete, kde manželka mohla byť veľmi ľahko považovaná za *majetok* svojho manžela a byť len jednou z mnohých, to je zaiste veľmi revolučná myšlienka.
- Samozrejme, to isté sa predpokladá aj o manželke, zoberme si napríklad žalobu, ktorý hovorí: „*Čuj, dcéra, a pozoruj, nakloň svoj sluch, zabudni na svoj ľud a na dom svojho otca.*“ ¹² *Sám kráľ zatúžil za tvojou krásou; on je tvoj pán, vzdaj mu poklonu.*“ (Ž 45,11n)

Pre nás je dôležité, že kresťanstvo je v plnom zmysle slova *manželská zmluva* medzi Ženíchom, ktorým je Kristus a Nevestou, ktorou je Cirkev. Hovorí o tom napríklad veľmi jasne Pavol: „*Preto muž zanechá otca i matku a pripúta sa k svojej manželke a budú dvaja v jednom tele.*“ ³¹ *Toto tajomstvo je veľké; ja hovorím o Kristovi a Cirkvi.*“ (Ef 5,31n).

- Na jednej strane je Kristus, ktorý „*miluje Cirkev a seba samého vydal za ňu,*“ ²⁶ *aby ju posvätil očistým kúpeľom vody a slovom,* ²⁷ *aby si sám pripravil Cirkev slávnou, na ktorej niet škvrny ani vrásky, ani ničoho podobného, ale aby bola svätá a nepoškrvená.*“ (Ef 5,25–27).
- Na druhej strane je Cirkev. Čo musí urobiť Nevesta, ak chce vstúpiť do tejto Zmluvy, do Zmluvy *spravodlivej* a teda vyvázenej a vyrovnanej, akou Zmluva – a to každá zmluva – musí byť? Odpoveď je jednoznačná: Musí sa darovať rovnako, ako sa daroval Kristus!

V tom je akt *prijatia* tejto Zmluvy!

Niektoré nie je *nútený* uzatvoriť Zmluvu s Kristom. Môžeme pokojne zostať len na starozákonnej úrovni: ja budem konať bohoslužbu, odvádzam desiatok, dodržiavam Zákon a svätím nedelu – a Ty, Bože, ma budeš požehnávať, aby mi dobre bolo na zemi, Viac si neželám. Môžeme dokonca ísť ešte nižšie a povedať si: Ja sa budem nezáväzne modliť a budem chodiť do kostola – a Ty, Bože, ak chceš, mi môžeš občas nezáväzne pomôcť. Ba dokonca môžeme akúkoľvek zmluvu a vzťah s Bohom odmietnuť: ja kašlem na Boha – a od Neho zase ani nič nečakám. Bodka.

Spása ale spočíva v *manželskej Zmluve* s Bohom. Znamená to obojstranné darovanie sa Ženícha Neveste – a Nevesty Ženíchovi. Výsledkom je, že sa dvaja stávajú „jedným telom“. To je, nakoniec, len iná definícia *zbožštenia*, kedy sa skrze jednotu s Bohom a skrze účasť na Bohu stáva človek z milosti a po-

zdvihnutia tým, čím je Boh od počiatku svojou prirodzenosťou, ako o tom hovoria Otcovia.

Ako som povedal, nemusíme do tejto zmluvy vstúpiť. Ak ale do nej chceme, potom musíme dodržať pravidlo *spravodlivosti*, inak by to nebola zmluva. A to pravidlo hovorí: „*Život za život.*“ Ak prijímam od Krista Jeho darovaný Život, potom rovnako to znamená, že aj ja darujem svoj život Kristovi. Ak prijímam Jeho samotného, ktorý sa daruje mne, potom nevyhnutne aj ja sa darujem Kristovi a patríam úplne a výlučne Jemu.

Biblia to chápe a jasne vyjadruje: „¹⁹ *A neviete, že vaše telo je chrámom Ducha Svätého, ktorý je vo vás, ktorého máte od Boha, a že nepatríte sebe?*“ ²⁰ *Draho ste boli kúpení. Oslavujte teda Boha vo svojom tele.*“ (1 Kor 6,19n). Byť kresťanom znamená už viac nepatriť sebe, ale Kristovi, úplne a do dôsledkov, pretože tak to vyžaduje *spravodlivosť* Zmluvy.

Samozrejme, je to *spravodlivosť relatívna*. Podobná príbehu s chudobnou vdovou, o ktorej čítame: „*Keď sa rozhlíadal, videl boháčov, ako hádzajú svoje dary do chrámovej pokladnice.*“ ² *Videl aj akúsi chudobnú vdovu, ako ta vhodila dve drobné mince,* ³ *a povedal: "Veru, hovorím vám: Táto chudobná vdova vhodila viac ako všetci ostatní." Lebo túto všetci dávali dary zo svojho nadbytku, ale ona pri svojej chudobe dala všetko, čo mala, celé svoje živobytie.*“ (Lk 21,1–4). V absolútnom meradle sa haliere vdovy nedajú porovnať s talentmi, ktoré hádzajú boháči. V pomernom meradle ale vdova hádže viac, než oni, pretože oni dávajú *niečo* a ona dáva *všetko*. Takisto v absolútnom meradle sa dar nášho života nedá porovnať s darom Božieho života a obetovanie sa Boha človekovi sa nedá porovnať s obetovaním sa človeka Bohu. V pomernom meradle to ale sedí: Osoba za osobu, Život za život, Všetko za všetko.

Chcieť prežívať kresťanstvo inak, mimo tohto vzťahu *spravodlivej zmluvy*, znamená pokus *podviesť* Boha. Oklamať Ho. Prijatť niečo bez toho, aby sme to oplatili. Je to vlastne krádež – presne taká istá, ako keď si od obchodníka vezmete cenný tovar a necháte mu namiesto neho bezcenné falšované peniaze! Ak na jednej strane chceme od Boha prijímať celý Jeho Život a Jeho samého – a na druhú stranu sme ochotní položiť len nejaké „praktikovanie kresťanstva“ – potom je to *nespravodlivosť*. A už toto samotné nám bráni spasiť sa, pretože ako by sme mohli cez *nespravodlivosť* a sami *nespravodliví* byť ako Spravodlivý Boh a zbožštiť sa v jednote s Ním? „*Ved' akú účasť má spravodlivosť na nepravosti?! Alebo čo má spoločné svetlo s tmou?!*“ ¹⁵ *Aká zhoda je medzi Kristom a Beliarom?!*“ (2 Kor 6,14n) Žiadnu...

Toto je vlastne definícia *svätokrádeže*. Ved' čo iné je ťažký hriech, ak nie akt, v ktorom „*človek dáva prednosť nejakému nižšiemu dobru pred Bohom.*“ (KKC 1855)? Čiže: už sa nedaruje celý, úplne a bezvýhradne Bohu. Potom ale ani nemôže pristúpiť k Eucharistii, ktorá je slávením Baránkovej svadby, slávením tohto úplného obojstranného darovania sa Boha a človeka. Ak človek ide na prijímanie, v ktorom sa mu Boh úplne a celý, bez zbytku daruje – a on sám sa Bohu takto nedaruje, dáva *niečo*, ale nie *všetko*, uprednostňuje pred Ženíchom seba a iné veci – potom je to vlastne pokus *ukradnúť* si spásu. Nie dostať ju do Boha ako výsledok *spravodlivej Zmluvy*, ale ukradnúť si ju na základe *nespravodlivého* vzťahu voči Bohu, kde prijímame, ale zdráhame sa dávať.